

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

6 päivänä maaliskuuta 2001 *

Asiassa T-331/94 RV,

IPK-München GmbH, kotipaikka München (Saksa), edustajanaan asianajaja
H.-J. Prieß, Bryssel, Charlottenstraße 65, Berliini (Saksa),

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja
J. Grunwald, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies
C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii sen 3.8.1994 tehdyn komission päätöksen kumoamista, jossa komissio kieltäytyi maksamasta loppuosaa rahoitustuesta, joka oli myönnetty kantajalle sellaiseen hankkeeseen, jonka tarkoituksena on ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin luominen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit
K. Lenaerts ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.11.2000 pidetyssä suullisessa
käsittelyssä esitetyn

on antanut seuraavan

tuomion

Riidan taustana olevat tosiseikat

- 1 Komissio julkaisi 26.2.1992 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ehdotuspyynnön tukeakseen matkailu- ja ympäristöalan hankkeita (EYVL C 51, s. 15). Komissio totesi ehdotuspyynnössä, että se aikoi myöntää tähän tarkoitukseen 2 miljoonaa ecua ja valita noin 25 hanketta. Ehdotuspyynnössä todettiin myös, että valitut hankkeet olisi saatettava päätökseen yhdessä vuodessa sopimuksen allekirjoittamisesta.

- 2 Kantajana oleva yritys, jonka kotipaikka on Saksassa ja joka toimii matkailu-alalla, jätti 22.4.1992 ehdotuksen sellaiseksi hankkeeksi, joka koski ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin käyttöönottamista. Tietopankin nimeksi piti antaa ”Ecodata”. Ehdotuksen mukaan kantajan piti toimia hankkeen koordinaattorina. Töiden toteuttamisessa kantajan oli tarkoitus olla yhteistyössä kolmen muun yrityksen kanssa eli ranskalaisen Innovencen, italialaisen Tourconsultin ja kreikkalaisen 01-Pliroforikin kanssa. Ehdotuksessa ei täsmennetty näiden yritysten välistä tehtävien jakoa vaan todettiin ainoastaan, että kaikki nämä yritykset olivat ”matkailuun sekä informaatiota ja matkailua koskeviin hankkeisiin erikoistuneita konsulttitoimistoja”.
- 3 Kantajan ehdotuksessa mainittiin hankkeen toteuttamisessa olevan seitsemän vaihetta, joiden kokonaiskestoksi arvioitiin 15 kuukautta.
- 4 Komissio totesi 4.8.1992 päivätyssä kirjeessään myöntävänsä Ecodata-hankkeelle 530 000 ecun suuruisen tuen, joka vastasi 53 prosenttia hankkeesta aiheutuvista kustannuksista, ja se pyysi kantajaa allekirjoittamaan ja palauttamaan ”tuensaajan ilmoituksen” (jäljempänä ilmoitus), joka oli kirjeen liitteenä ja johon sisältyivät tuen saamista koskevat ehdot.
- 5 Ilmoituksessa todettiin muun muassa, että 60 prosenttia tuesta maksettaisiin sen jälkeen, kun komissio olisi vastaanottanut kantajan asianmukaisesti allekirjoittaman ilmoituksen, ja että loppuosa tuesta maksettaisiin sen jälkeen, kun komissio olisi vastaanottanut ja hyväksynyt hankkeen toteuttamista koskevat kertomukset eli välikertomuksen, joka olisi annettava kolmen kuukauden kuluessa hankkeen toteuttamisen aloittamisesta, ja loppukertomuksen ja hankkeeseen liittyvät kirjanpitoasiakirjat, jotka olisi annettava kolmen kuukauden kuluessa hankkeen loppuunsaattamisesta ja viimeistään 31.10.1993.

- 6 Kantaja allekirjoitti ilmoituksen 23.9.1992, ja yrityspolitiikkaa, kauppaa, matkailua ja sosiaalitaloutta käsittelevä komission pääosasto (PO XXIII) kirjasi sen vastaanotetuksi 29.9.1992.
- 7 Komissio ilmoitti 23.10.1992 kantajalle, että se odotti kantajan antavan ensimmäisen kertomuksen viimeistään 15.1.1993. Samassa kirjeessään komissio pyysi kantajaa myös esittämään vielä kaksi muuta välikertomusta, jotka oli annettava 15.4.1993 ja 15.7.1993. Lisäksi komissio muistutti kantajaa siitä, että loppukertomus oli annettava viimeistään 31.10.1993.
- 8 Komissio pyysi kantajaa suostumaan siihen, että hankkeeseen osallistuisi saksalainen yritys Studienkreis für Tourismus (jäljempänä Studienkreis). Komissio oli jo vuonna 1991 myöntänyt Studienkreisille 60 000 ecun avustuksen Ecotransnimiseen, ympäristöä säästävää matkailua koskevaan hankkeeseen.
- 9 Pääosaston XXIII pääjohtaja von Moltke, joka oletti, ettei kantaja vielä ollut lähettänyt ilmoitustaan, lähetti 18.11.1992 kantajalle uuden ilmoituksen ja pyysi kantajaa allekirjoittamaan sen ja palauttamaan sen komissioon.
- 10 Pääosasto XXIII:n erään yksikön päällikkö Tzoanos kutsui 24.11.1992 kantajan ja 01-Pliroforikin kokoukseen, johon Innovence ja Tourconsult eivät osallistuneet. Kantajan väitteiden mukaan Tzoanos ehdotti tässä kokouksessa, että pääosa työstä annettaisiin 01-Pliroforikille, jolle myös pääosa varoista olisi myönnettävä. Kantaja vastusti tätä ehdotusta.

11 Tuen ensimmäinen osa eli 318 000 ecua (60 prosenttia koko tuesta eli 530 000 ecusta) maksettiin tammikuussa 1993.

12 Studienkreisin osallistumisesta hankkeeseen keskusteltiin 19.2.1993 komissiossa pidetyssä kokouksessa. Kokouksen pöytäkirjassa todetaan muun muassa seuraavaa:

”[Kantajan] edustajat, kolme yhteistyökumppania ja Ecotrans [Studienkreis] tapaavat 13.3. Roomassa sopiakseen — — näitä viittä koskevasta toteuttamissuunnitelmasta. [Kantaja] ilmoittaa komissiolle 15.3., mitä kokouksessa on sovittu.”

13 Muutama päivä 19.2.1993 pidetyn kokouksen jälkeen Ecodata-asian hoitaminen otettiin pois Tzoanosilta. Tämän jälkeen Tzoanosia vastaan pantiin vireille kurinpitomenettely, jonka päätteeksi Tzoanos pantiin viralta.

14 Studienkreisia ei lopulta otettu mukaan Ecodata-hankkeeseen. Kantaja, Inno-
vence, Tourconsult ja 01-Pliroforiki tekivät 29.3.1993 sopimuksen Ecodata-
hankkeeseen liittyvien tehtävien ja varojen jaosta. Tätä jakoa selvitettiin kantajan
ensimmäisessä kertomuksessa, jonka se antoi huhtikuussa 1993 (jäljempänä
ensimmäinen kertomus).

- 15 Kantaja antoi toisen kertomuksen heinäkuussa 1993 ja loppukertomuksen lokakuussa 1993. Lisäksi se kutsui komission valmiiden töiden esittelytilaisuuteen. Tämä esittelytilaisuus pidettiin 15.11.1993.
- 16 Komissio ilmoitti 30.11.1993 päivätyllä kirjeellään kantajalle seuraavaa:

” — — komissio katsoo [Ecodata-]hanketta koskevasta kertomuksesta ilmenevän, että 31.10.1993 mennessä loppuun saadetut työt eivät vastaa tyydyttävästi sitä, mitä 22.4.1992 esitetystä ehdotuksesta luvattiin. Tämän vuoksi komissio katsoo, ettei sen tarvitse maksaa jäljellä olevaa 40 prosenttia siitä tälle hankkeelle myönnetystä tuesta, jonka kokonaismäärä oli 530 000 ecua.

Komissio perustelee päätöstään erityisesti seuraavilla syillä:

1. Hanke ei ole läheskään valmis. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan pilottivaihe oli hankkeen viides vaihe. Kuudes ja seitsemäs vaihe olivat järjestelmän arviointi ja järjestelmän laajentaminen (kaikkiin kahteentoista jäsenvaltioon), ja ehdotuksen sivulla 17 olevasta aikataulusta ilmenee selvästi, että nämä vaiheet oli suoritettava osana komission osittain rahoittamaa hanketta.

2. Pilottivaiheen kyselylomake oli tätä hanketta varten selvästi liian yksityiskohtainen, kun otetaan erityisesti huomioon käytettävissä olevat voimavarat ja hankkeen luonne. Lomakkeen olisi pitänyt perustua realistisempaan arviointiin siitä, mitkä tiedot olivat tärkeimpiä matkailu- ja ympäristöalan kanssa tekemisissä oleville henkilöille — — .

3. Eri tietopankkeja ei ole liitetty toisiinsa distributiiviseksi tietopankki-järjestelmäksi 31.10.1993 mennessä.

4. Koealueilta saadut tiedot ovat tyypiltään ja laadultaan erittäin huonoja erityisesti siksi, että tietoja hankittiin vain neljästä jäsenvaltiosta ja näistä jokaisesta vain kolmelta alueelta. Suuri osa järjestelmään kuuluvista tiedoista on vähämerkityksellisiä tai täysin merkityksettömiä erityisesti paikallistason matkailusta aiheutuvien ympäristövaikutusten kannalta.

5. Nämä ja myös muut ilmeiset syyt osoittavat riittävästi, että IPK on johtanut ja koordinoinut hanketta huonosti ja että se ei ole toteuttanut hanketta velvollisuuksiensa edellyttämällä tavalla.

Lisäksi komission on varmistauduttava siitä, että jo maksettua 60:tä prosenttia tuesta (318 000 ecua) ei ole käytetty muuhun tarkoitukseen kuin 22.4.1992 annetussa ehdotuksessa esitetyn hankkeen toteuttamiseen sen ilmoituksen mukaisesti, joka on annettu hyväksyttäessä tätä ehdotusta. Komissio haluaa esittää seuraavat huomiot näiden varojen käyttöä koskevan kertomuksen johdosta:

[kirjeen 6—12 kohta]

Jos [kantajalla] on huomautettavaa kustannuksia koskevan tilanearviomme osalta, pyydämme esittämään nämä huomiot mahdollisimman pian. Vasta sitten komissio pystyy muodostamaan lopullisen mielipiteensä siitä, onko kyseiset

60 prosenttia käytetty ilmoituksen mukaisesti, ja päättämään, saako [kantaja] pitää tämän tuen.

— — ”

- 17 Kantaja ilmaisi olevansa eri mieltä tässä kirjeessä mainituista seikoista muun muassa kirjeessään, jonka se lähetti komissiolle 28.12.1993. Tällä välin kantaja jatkoi hankkeen toteuttamista ja piti siitä muutaman julkisen esittelytilaisuuden. Kantaja ja komission edustajat pitivät 29.4.1994 kokouksen näiden ristiriitojen selvittämiseksi.
- 18 PO XXIII:n pääjohtaja Jordan ilmoitti 3.8.1994 päivätyllä kirjeellään kantajalle seuraavaa:

”Olen pahoillani, ettei teille ole voitu vastata suoraan jo aikaisemmin kirjeenvaihdon ja [29.4.1994 pidetyn] kokouksen jälkeen.

— — 28.12. päivätyssä vastauksessanne ei ole mitään sellaista, minkä perusteella meidän olisi muutettava kantaamme. Toitte kuitenkin esille tiettyjä uusia kysymyksiä, joista haluaisin esittää näkemykseni. — —

Minun on ilmoitettava teille, että arvioituani asiaa kaikilta osin — — katson, ettei uuden kokouksen pitäminen ole tarpeellista. Vahvistan siten, että 30.11.

lähettämässäni kirjeessä mainittujen ja edellä esittämäni syiden vuoksi emme aio maksaa enää mitään maksuja tämän hankkeen osalta. — — ”

Asian käsittelyn vaiheet

- 19 Kantaja nosti yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 13.10.1994 jättämällään kannekirjelmällä kanteen, jossa se vaati 3.8.1994 tehdyn päätöksen (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.
- 20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen asiassa T-331/94, IPK vastaan komissio, 15.10.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. II-1665).
- 21 Tuomion 47 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa:

” — — kantaja ei voi syyttää komissiota siitä, että hankkeen toteuttaminen on myöhästynyt. On syytä todeta, että kantaja odotti vuoden 1993 maaliskuuhun asti, ennen kuin se aloitti muiden hankkeeseen osallistuvien yritysten kanssa keskustelut siitä, miten niiden tehtävät oli jaettava hankkeen toteuttamisessa, vaikka kantaja oli hankkeen koordinaattori. Kantaja kulutti näin ollen puolet hankkeen toteuttamiseen varatusta ajasta siten, ettei se järjestelmällisesti edes pystynyt aloittamaan tehokasta työskentelyä. Vaikka kantaja on esittänyt tiettyjä todisteita siitä, että vuoden 1992 marraskuun ja vuoden 1993 helmikuun välisenä aikana useat komission virkamiehet olivat puuttuneet häiritsevästi hankkeen toteuttamiseen, kantaja ei kuitenkaan ole osoittanut, että komission virkamiesten

toiminnan vuoksi sillä ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa todellista yhteistyötä kyseisten yritysten kanssa ennen vuoden 1993 maaliskuuta.”

22 Kantaja haki yhteisöjen tuomioistuimeen 22.12.1997 toimittamallaan valituksella EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta em. tuomioon asiassa T-331/94, IPK vastaan komissio (ks. edellä 20 kohta).

23 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-433/97 P, IPK vastaan komissio, 5.10.1999 antamassaan tuomiossa (Kok. 1999, s. I-6795) seuraavaa:

”15 — — on todettava, että kuten valituksen kohteena olevan tuomion 47 kohdasta ilmenee, valittaja esitti todisteita siitä, että komission virkamiehet olivat [edellä 8 ja 10 kohdassa] täsmennetyllä tavalla puuttuneet hankkeen hallintoon, mikä vaikutti todennäköisesti hankkeen moitteettomaan toteuttamiseen.

16 Tässä tilanteessa komission asiana oli osoittaa, että kyseiset komission virkamiesten toimet eivät ole vaikuttaneet valittajan mahdollisuuksiin toteuttaa hanke tyydyttävällä tavalla.

17 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen edellyttäessään, että valittajan oli näytettävä toteen se, että komission virkamiesten toimien vuoksi sillä ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa tehokasta yhteistyötä muiden hankkeessa mukana olevien yritysten kanssa.”

24 Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion, palautti asian ja määräsi, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

- 25 Asia on annettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston käsiteltäväksi, ja uusi esittelevä tuomari on nimetty.
- 26 Kantaja on esittänyt työjärjestyksen 119 artiklan mukaisesti täydentävän, kirjallisia huomautuksia sisältävän kirjelmän 2.12.1999, ja vastaaja puolestaan 10.2.2000.
- 27 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on kuultu 16.11.2000 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

- 28 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

- 30 On syytä muistuttaa, että vastineessa komissio oli nimenomaisesti vaatinut kanteen tutkimatta jättämistä sillä perusteella, että kanteen kohteena on pelkästään aikaisemman päätöksen vahvistava päätös. Komissio katsoi nimittäin, että riidanalaisessa päätöksessä ainoastaan vahvistettiin aikaisemman eli 30.11.1993 tehdyn ja ennen kanteen nostamista lainvoimaiseksi tulleen päätöksen sisältö.
- 31 Asiassa IPK vastaan komissio 15.10.1997 antamassaan tuomiossa (ks. edellä 20 kohta, kyseisen tuomion 24—27 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tämän argumentin ja otti kanteen tutkittavaksi.
- 32 Koska asiassa IPK vastaan komissio 15.10.1997 annetun tuomion niitä kohtia, jotka koskevat tutkittavaksi ottamista, ei ole riitautettu siinä menettelyssä, joka johti asiassa IPK vastaan komissio 5.10.1999 annettuun tuomioon (ks. edellä 23 kohta), on katsottava, että komissio ei enää aseta kyseenalaiseksi kanteen tutkittavaksi ottamista, kuten se myös on todennut asian suullisessa käsittelyssä.

Pääasia

- 33 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kahteen perusteeseen. Ensimmäinen niistä koskee useiden yleisten oikeusperiaatteen loukkaamista, ja toinen EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) loukkaamista.

Riidan kohde

- 34 Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta on pyydetty ratkaisemaan, onko komission päätös, jossa se kieltäytyi maksamasta toista osaa kantajalle Ecodata-hankkeen toteuttamiseen myöntämästään tuesta, lainvastainen. Perusteet tälle kieltäytymiselle ilmenevät riidanalaisesta päätöksestä ja 30.11.1993 päivätystä kirjeestä, johon kyseisessä päätöksessä viitataan.
- 35 On kuitenkin todettava, että 30.11.1993 päivätty kirje koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa eli kirjeen 1—5 kohta koskee komission päätöstä olla maksamatta tuen toista osaa, ja näin ollen se sisältää riidanalaisen päätöksen perustelut. Toinen osa eli kirjeen 6—12 kohta koskee sitä, peritäänkö jo maksettu 60 prosenttia tuesta mahdollisesti takaisin. Komissio ei kuitenkaan vielä ole tehnyt päätöstä takaisinperinnästä.
- 36 Tästä seuraa, kuten komissio on todennut suullisessa käsittelyssä, että 30.11.1993 päivätyn kirjeen 6—12 kohta eivät ole osa riidanalaisen päätöksen perusteluita. Nämä kohdat on esitetty ainoastaan sitä silmällä pitäen, että komissio mahdollisesti tekee tulevaisuudessa päätöksen jo maksetun tuen osan takaisinperinnästä. Niitä argumentteja, jotka kantaja on kanteessaan esittänyt 30.11.1993 päivätyn kirjeen 6—12 kohdan osalta, ei siis voida tutkia.

Useiden yleisten oikeusperiaatteiden loukkaaminen

Alustavia huomioita

- 37 Kantaja väittää, että komission päätöksellä olla maksamatta tuen toista osaa loukataan *patere legem quam ipse fecisti* -periaatetta, periaatetta, jonka mukaan viranomaisen päätökset sitovat sitä itseään (*Selbstbindung*), luottamuksensuojan periaatetta ja lojaalisuusperiaatetta. Näiden periaatteiden nojalla kantaja esittää, että komissio ei ole noudattanut niitä sitoumuksiaan, jotka sisältyvät 4.8.1992 tehtyyn päätökseen tuen myöntämisestä *Ecodata*-hankkeelle, ja että se on näin loukannut sitä periaatetta, jonka mukaan sitoumukset on täytettävä lojaalisti.
- 38 Kantaja esittää lähinnä, että hankkeen loppuunsaattamispäiväksi oli vahvistettu 15.1.1994. Lisäksi komissio oli 19.2.1993 pidetyssä kokouksessa todennut suostuvansa siihen, että *Ecodata*-hanke rajoitettaisiin koskemaan neljää maata. Kantaja korostaa myös, että komission virkamiesten puuttuminen hankkeeseen on aiheuttanut viipeen hankkeen toteuttamisessa. Lopuksi kantajan mukaan komissiolla oli ainoastaan rajoitetut toimivaltuudet kantajan työn valvontaan. Siksi komissiolla ei ollut oikeutta kieltäytyä maksamasta tuen toista osaa sillä perusteella, että se ei ollut tyytyväinen töiden laatuun.
- 39 Komissio vastaa näihin väitteisiin toteamalla, että kantajan mainitsemilla yleisillä periaatteilla ei ole tässä yhteydessä merkitystä. On nimittäin tutkittava, oliko kantajalla oikeus tukeen itse tukiehtojen perusteella eikä kyseisten periaatteiden perusteella. Komission mukaan kantaja ei kuitenkaan ole sovitussa ajassa toteuttanut *Ecodata*-hanketta tarjouksensa ja tuen myöntämispäätöksessä määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

- 40 On syytä muistuttaa, että myöntämispäätöksessä esitettyjen ehtojen noudattaminen on edellytyksenä yhteisön tuen saamiselle (ks. vastaavasti yhdistyt asiat T-551/93 ja T-231/94—T-234/94, *Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio*, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, 160 kohta). Lisäksi kantaja ei ole kiistänyt sitä, että komissiolla oli ennen myönnetyn tuen loppuosan maksamista oikeus tutkia, onko ehtoja noudatettu.
- 41 Riippumatta siitä, onko komissiolla oikeus tutkia suoritettujen työn laatua, minkä kantaja on riitauttanut, on syytä tutkia, onko kantaja todellakin toteuttanut 22.4.1992 päivätyssä ehdotuksessa kuvaillun tietopankin siinä määräajassa, joka sille asetettiin tuen myöntämispäätöksessä.

Ecodata-hankkeen loppuunsaattamiselle asetettu määräpäivä

- 42 Kantaja muistuttaa, että komission ehdotuspyynnössä ilmoitettiin, että valitut hankkeet olisi saatettava päätökseen vuoden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Tämä määräaika ei kantajan mukaan kuitenkaan ollut sitova. Lisäksi sen mukaan ei voida väittää, että ilmoituksen perusteella kantajan olisi pitänyt saattaa hanke päätökseen 31.10.1993 mennessä. Ilmoituksen mukaan ainoastaan varojen käyttöä koskeva kertomus oli esitettävä viimeistään 31.10.1993.
- 43 Kantaja esittää vielä, että komissio oli itse 23.10.1992 päivätyssä kirjeessään yksipuolisesti vahvistanut hankkeen aloittamispäiväksi 15.10.1992, jonka perusteella hanke olisi saatettava loppuun viimeistään 15.1.1994, koska ehdotuksessa tälle oli varattu 15 kuukauden aika.

- 44 Komission mukaan määräpäivä Ecodata-hankkeen loppuunsaattamiselle on ollut alusta alkaen 31.10.1993.
- 45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tuen myöntämispäätökseen liitetyssä ilmoituksessa on mainittu täsmällinen määräpäivä Ecodata-hankkeen toteuttamiselle. Ilmoituksessa kantaja nimittäin ”sitoutuu toimittamaan [loppukertomuksen] komissiolle kolmen kuukauden kuluessa hankkeen loppuunsaattamisesta tai — — viimeistään 31.10.1993”.
- 46 Kantaja ei siksi voi väittää, että 31.10.1993 oli ainoastaan määräpäivä loppukertomuksen esittämiselle.
- 47 Ilmoituksessa käytetystä sanamuodosta ilmenee nimittäin selvästi, että loppukertomus oli esitettävä hankkeen loppuunsaattamisen jälkeen. Koska loppukertomuksen toimittamispäiväksi oli sovittu 31.10.1993, Ecodata-hankkeen olisi pitänyt olla valmis viimeistään kyseisenä päivänä.
- 48 Se, että määräpäivä 31.10.1993 oli sitova, ilmenee ilmoituksen 7 kohdasta, jonka mukaan kantaja ”hyväksyy sen, että tuen loppuosaa ei makseta, jos [ilmoituksessa mainittuja] määräaikoja noudateta”. Ilmoituksen 5 kohdassa esitetään perusteluna tälle vaatimukselle seuraavaa: ” — — talousarviosääntöjen mukaan tälle hankkeelle myönnetyt määrärahat ovat kestoltaan rajallisia.”
- 49 Kantaja ei voi vedota siihen, että 22.4.1992 päivätyn ehdotuksen mukaan Ecodata-hanke toteutettaisiin 15 kuukaudessa, riitauttaakseen sen, että 31.10.1993 oli määräpäivä hankkeen loppuunsaattamiselle. Kun otetaan huomioon se, että tuen myöntämisestä kantajalle tehty päätös on tehty 4.8.1992, päätöksellä ei ole

ollut vaikutusta kantajan hankkeen toteuttamisaikatauluun, kun päätöksessä on vahvistettu määräpäiväksi 31.10.1993.

- 50 Kantaja ei voi myöskään väittää, että kun komissio on 23.10.1992 päivätyssä kirjeessään vahvistanut hankkeen toteuttamisen alkavan 15.10.1992, se olisi vahvistanut hankkeen loppuunsaattamista koskevaksi määräpäiväksi 15.1.1994.
- 51 Tältä osin on syytä todeta, että kyseisessä kirjeessä, joka on kaikille helmikuussa 1992 järjestetyssä ehdotuspyyntömenettelyssä valittujen hankkeiden koordinaattoreille lähetetty standardikirje, täsmennetään otsikon ”Monitoring” alla, että ”tämän varainhoitovuoden osalta kaikki hankkeet oletetaan aloitettavan 15.10.”.
- 52 Kuitenkin, kuten julkisasiamies Mischo on todennut asiassa IPK vastaan komissio 5.10.1999 annettuun tuomion liittyvässä ratkaisuehdotuksessa (ks. edellä 23 kohta; Kok. 1999, s. I-6797, 52 kohta), komissio mainitsi 23.10.1992 päivätyssä kirjeessään päivän 15.10.1992 ainoastaan töiden kehittymisen seuraamista (”monitoring”) varten. Tältä osin on muistutettava, että valituista hankkeista vastaavien henkilöiden oli ilmoituksen mukaan toimitettava kertomus töiden edistymisestä kolmen kuukauden kuluessa töiden aloittamisesta. Kun komissio totesi 23.10.1992 päivätyssä kirjeessään, että työt olivat alkaneet 15.10.1992, se halusi vahvistaa päivän eri kertomusten jättämiselle (ks. edellä 7 kohta). Siten 23.10.1992 päivätyn kirjeen mukaan ensimmäinen kertomus oli toimitettava 15.1.1993, toinen 15.4.1993 ja kolmas 15.7.1993. Lopuksi samassa kirjeessä todetaan selkeästi, että ”loppukertomus on annettava PO XXIII:lle viimeistään 31.10.1993”.
- 53 Kantaja väittää myös, että 4.8.1993 pidettiin kokous, johon kantaja, Jordan sekä PO XXIII:n virkamies Dickinson osallistuivat ja jossa kantaja ehdotti, että hankkeen loppuunsaattamista koskevaksi määräpäiväksi vahvistettaisiin touko-

kuun 1994 viimeinen päivä. Kantaja viittaa 25.2.1993 päivättyyn Jordanin kirjelmään Schulte-Braucksille ja 12.3.1993 päivättyyn Tzoanosin kirjelmään von Moltkelle osoittaakseen, että komissiolla ei ollut mitään oikeudellista tai tosiseikkoihin liittyvää syytä hylätä sen pyyntöä, jonka mukaan töiden loppuunsaattamiselle asetettu määräpäivä siirrettäisiin keväälle 1994.

- 54 Kantaja ei kuitenkaan osoita näillä argumenteillaan, että hankkeen loppuunsaattamiselle asetettu määräpäivä ei olisi ollut 31.10.1993. Se pyrkii pikemminkin osoittamaan, että komissio ei voinut pätevästi kieltäytyä määräajan pidentämisestä. Lopuksi on todettava, että 25.2.1993 päivätyssä Jordanin kirjelmässä Schulte-Braucksille vahvistetaan jälleen nimenomaisesti, että ”hankkeen loppuunsaattamista koskeva määräpäivä oli 31.10.”.
- 55 Kaiken edellä esitetyn perusteella 4.8.1992 tehty tuen myöntämispäätös ja siihen liitetty ilmoitus edellyttivät, että kantaja saattaisi Ecodata-hankkeen päätökseen viimeistään 31.10.1993. Lisäksi loppukertomuksensa sivulla 89 kantaja myöntää, että ”hankkeen loppuunsaattamiselle asetettu määräpäivä on 31.10.1993”.

Ecodata-hankkeen toteuttamisvaihe 31.10.1993

- 56 Kantaja väittää, että komission arvostelut, jotka koskevat Ecodata-hankkeen epätäydellistä toteuttamista, kohdistuvat kahteen viimeiseen hankkeen vaiheeseen, jotka ovat järjestelmän arviointi ja hankkeen laajentaminen koskemaan kaikkia silloisia 12:ta jäsenvaltiota. Loppukertomuksen perusteella kantaja esittää, että sen suorittama järjestelmän arviointi vastaa pääosin sitä, mitä kantaja oli esittänyt ehdotuksessaan. Järjestelmän laajentamatta jättämisen osalta kantaja muistuttaa, että Ecodata on pilottihanke. Kantajan mukaan Ecodata toimi jo kansainvälisessä verkossa silloin, kun hanketta esiteltiin marraskuussa 1993, ja tietopankilla oli yhteys kaikkiin jäsenvaltioihin ja tiettyihin kolmansiin maihin. Ecodata-tietopankin laajentaminen kaikkiin jäsenvaltioihin olisi kuitenkin mak-

sanut noin kahdeksan miljoonaa eua, eikä tällainen laajentaminen olisi ollut mahdollista osana pilottihanketta.

57 Tältä osin on muistutettava, että kantajan ehdotuksen mukaan Ecodata-hankkeessa oli seuraavat seitsemän vaihetta:

”1. Tarpeiden analysointi ja tietojen määrittäminen

2. Tietopankin suunnittelu

3. Verkon tekniset erittelyt

4. Sovellusohjelman kehittäminen

5. Pilottivaihe

6. Järjestelmän arviointi

7. Järjestelmän laajentaminen”

- 58 Kantajan ehdotuksen mukaan pilottivaiheella tarkoitettiin sitä, että toteutettaisiin tietopankki, joka kattaa neljän hankkeeseen osallistuvan yrityksen kotimaat eli Saksan, Ranskan, Italian ja Kreikan. Näin toteutettua järjestelmää oli tarkoitus arvioida vaiheessa 6. Lopuksi vaiheessa 7 oli tarkoitus laajentaa tietopankkia niin, että se kattaa muutkin jäsenvaltiot.
- 59 Kantajan ehdotukseen sisältyvässä aikataulussa neljä kuukautta (yhdeksänneistä kuukaudesta 12. kuukauteen) oli varattu vaiheelle 5, kaksi kuukautta vaiheelle 6 (12. ja 13. kuukausi) ja kolme kuukautta vaiheelle 7 (13. kuukaudesta 15. kuukauteen).
- 60 Komissio arvosteli 30.11.1993 päivätyn kirjeensä 1 kohdassa vaiheiden 6 ja 7 suorittamatta jättämistä seuraavasti: ”Hanke ei ole läheskään valmis. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan pilottivaihe oli hankkeen viides vaihe. Kuudes ja seitsemäs vaihe olivat järjestelmän arviointi ja järjestelmän laajentaminen (kaikkiin kahteentoista jäsenvaltioon), ja ehdotuksen sivulla 17 olevasta aikataulusta ilmenee selvästi, että nämä vaiheet oli suoritettava osana komission osittain rahoittamaa hanketta.” Komissio katsoi tämän perusteella, että ”hanke ei ole koskaan edennyt alkuvaihetta pidemmälle (tehtävä nro 5)” (vastineen 90 kohta). Komission mukaan ”erityisesti vaihetta 7 (’System Expansion’), joka on komission kannalta ratkaisevan tärkeä, ei ole koskaan saavutettu” (vastineen 90 kohta).
- 61 Komissio katsoo siis, että 31.10.1993 hanke oli vaiheessa 5 eli pilottivaiheessa.
- 62 Kantaja puolestaan väittää, että järjestelmän arviointi (vaihe 6) oli toteutettu. Se myöntää, että järjestelmää ei ole laajennettu kaikkiin jäsenvaltioihin.

- 63 Tämän perusteella asianosaisten välillä on riidatonta, että 31.10.1993 Ecodata-hanke ei täyttänyt kantajan ehdotuksessa määriteltäviä ehtoja ainakaan vaiheen 7 osalta.

Kantajan esittämät perustelut sille, miksi määräpäivää 31.10.1993 ei ollut nou-
datettu

- 64 Kantaja väittää, että komissio on itse vastuussa viivästyksestä, johon riidanalai-
sessa päätöksessä on tukeuduttu perusteena sille, miksi tuen toista osaa ei mak-
seta. Tältä osin kantaja viittaa ensinnäkin siihen, että tuen ensimmäinen osa
maksettiin myöhässä tammikuussa 1993, ja se korostaa, että maksulupauksesta
kului yli kolme kuukautta varsinaiseen maksamiseen. Lisäksi kantaja toteaa, että
Tzoanos kutsui sen 24.11.1992 kokoukseen siinä tarkoituksessa, että pääosa
töistä ja varoista annettaisiin hänen omistukseensa olleelle yhtiölle 01-Plirofo-
rikille. Lisäksi kantaja muistuttaa, että Tzoanos ja Jordan painostivat kantajaa
pääjohtaja von Moltken nimenomaisesta käskystä, jotta Studienkreis otettaisiin
mukaan hankkeeseen. Kantaja tukeutuu näiltä osin 14.7.1992 ja 16.2.1993
päivätyihin kirjeisiin, jotka Studienkreis lähetti von Moltkelle, Tzoanosin
17.2.1993 ja 12.3.1993 päivätyihin kirjelmiin von Moltkelle ja Jordanin
25.2.1993 päivätyyn kirjelmään Schulte-Braucksille. Kantaja tuo esiin myös sen,
että saksalainen kansanedustaja Olderog (ks. Olderogin 5.3.1993 päivätty kirje
von Moltkelle) harjoitti painostusta, jotta Studienkreis otettaisiin mukaan Eco-
data-hankkeeseen sen välttämiseksi, että Studienkreis menee konkurssiin.
- 65 Komissio toteaa aluksi, että kantajan osuus hankkeen rahoituksesta oli 47 pro-
senttia. Tuen ensimmäisen osan maksaminen myöhässä ei siis voinut estää kan-
tajaa rahoittamasta tarpeellisia töitä tukivarojen saantiin asti.

- 66 Lisäksi 24.11.1992 pidetyn kokouksen osalta komissio esittää, että hankkeeseen osallistuvien yritysten tehtävät olisi pitänyt jakaa ennen kantajan ehdotuksen jättämistä 22.4.1992. Kyseinen kokous liittyi siihen, että Tzoanosin, Tzoanosin omistaman 01-Pliforikin ja kantajan välillä oli lainvastaista salaista yhteistyötä.
- 67 Lopuksi pyrkimyksistä ottaa Studienkreis osaksi Ecodata-hankkeen toteuttamista komissio toteaa, että se oli tutkinut kesästä 1992 alkaen sitä, voisiko tämä yritys osallistua kyseiseen hankkeeseen hankkeen toteuttamisen helpottamiseksi ja turhan kaksinkertaisen työn välttämiseksi. Tältä osin komissio tukeutuu Tzoanosin 27.7.1992 päivätyyn kirjeeseen Studienkreisin työntekijälle Hamelille. Lisäksi ensimmäisestä kertomuksesta ilmenee, että kantaja oli syyskuussa 1992 aloittanut neuvottelut Studienkreisin kanssa Ecotrans- ja Ecodata-hankkeiden yhdistämiseksi tai yhteistyön järjestämiseksi näiden välillä. Komission mukaan von Moltke ei kuitenkaan harjoittanut painostusta Ecodata-hankkeen osalta. Kyseisestä 27.7.1992 päivätystä kirjeestä ilmenee selvästi, että von Moltke toivoi pelkästään käytännön syistä Studienkreisin osallistumista hankkeeseen. Jos von Moltke olisi halunnut suosia Studienkreisiä, hän olisi voinut olla valitsematta Ecodata-hanketta tai edellyttää, että kantaja ottaa Studienkreisin hankkeeseen mukaan. Komissio esittää myös, että 27.7.1992 päivätty komission kirje edelsi 4.8.1992 tehtyä päätöstä, jolla Ecodata-hankkeelle myönnettiin 530 000 ecun tuki. Lisäksi komissio pyytää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ottamaan huomioon sen, että 19.2.1993 pidetyn kokouksen pöytäkirjan mukaan kantajan edustaja oli todennut kantajan asiana olevan ratkaisun tekeminen siitä, mitkä muut yhteistyökumppanit saavat osallistua hankkeeseen ("kantajan asiana on ottaa mukaan muita yhteistyökumppaneita") ja että Studienkreis oli tästä samaa mieltä. Komission mukaan tämä on ristiriidassa sen kantajan väitteen kanssa, että komissio oli painostanut sitä.
- 68 On syytä muistuttaa, että kantaja on maininnut kolme toimea, joilla komissio viivästytti Ecodata-hankkeen toteuttamista, eli tuen ensimmäisen osan maksamisen myöhässä, Tzoanosin 24.11.1992 järjestämän kokouksen ja komission pyrkimykset Studienkreisin ottamiseksi mukaan hankkeeseen.

- 69 Viimeksi mainitun osalta on todettava, että komission hyväksymässä 22.4.1992 annetussa ehdotuksessa ei mainita Studienkreisin olevan yksi yhteistyökumppaneista. Ehdotuksessa mainitaan ainoastaan kantaja, Innovence, Tourconsult ja 01-Pliroforiki. Jos komissio olisi katsonut, että Studienkreisin osallistuminen oli olennaisen tärkeää tai toivottavaa Ecodata-hankkeen asianmukaiseksi toteuttamiseksi, se olisi 4.8.1992 tekemässään tuen myöntämispäätöksessä voinut asettaa tällaisen ehdon. Tältä osin on myös korostettava sitä, että Studienkreisin Ecotrans-niminen ekomatkailuhanke oli komission tiedossa silloin, kun sen teki päätöksen tuen myöntämisestä Ecodata-hankkeelle. Komissio oli nimittäin jo antanut vuonna 1991 tukea Ecotrans-hankkeelle. Lisäksi komissio on itse todennut, että ennen tuen myöntämistä kantajalle von Moltke oli antanut Tzoanosille tehtäväksi sen, että Ecotrans yritettäisiin yhdistää Ecodata-hankeeseen jo saatujen kokemusten hyödyntämiseksi. Niinpä 27.7.1992 päivätyssä kirjeessään Tzoanos totesi Studienkreisin työntekijälle Hamelille, että hän oli pyytänyt ”[kantajaa] ottamaan yhteyttä [Studienkreisiin] yhteistyömahdollisuuksien tutkimiseksi”.
- 70 On myös huomattava, että vaikka komissio on 4.8.1992 tekemässään päätöksessä hyväksynyt kantajan ehdotuksen asettamatta sellaista ehtoa, jonka mukaan Studienkreis olisi otettava mukaan Ecodata-hankeeseen, komissio on tämän päätöksen tekemisen jälkeen edellyttänyt Studienkreisin mukaan ottamista.
- 71 Näiltä osin ensimmäisestä kertomuksesta ilmenee seuraavaa:

”[Kantaja] on *PO XXIII:n ehdotuksesta* käynyt tiiviitä keskusteluja mahdollisesta yhteistyöstä ’Studienkreis für Tourismus (StfT)’ Starnberg/Saksa kanssa. — — Keskustelut aloitettiin syyskuun lopussa 1992 aluksi epäviralliselta pohjalta. Yhteydenottoja tältä osin lisättiin tammikuun alussa 1993 — — ” (s. 12, 4.6 kohta; kursivointi tässä).

- 72 Lisäksi 19.2.1993 pidetyssä kokouksessa, johon osallistuivat komission edustaja, kantaja, Ecodata-hankkeeseen osallistuvat kantajan yhteistyökumppanit sekä Studienkreis, Jordan totesi kokouksen pöytäkirjan mukaan seuraavaa: ”*Nimenomaan komission pyynnöstä* Ecotrans [Studienkreis] on otettu mukaan sen aikaisempien töiden luonteen perusteella” (kursivointi tässä). Tämän kokouksen jälkeen Studienkreis on esittänyt 3.3.1993 päivätyn virallisen yhteistyöehdotuksen, jossa todetaan seuraavaa: ”*EY haluaa*, että Ecotrans, josta [Studienkreis] vastaa, otetaan mukaan Ecodata-hankkeeseen” (kursivointi tässä).
- 73 On korostettava, että komission toivomus Studienkreisin mukaanottamisesta Ecodata-hankkeeseen oli kantajan kannalta pakottava. Niinpä Schulte-Braucksin 25.2.1993 päiväystä kirjelmästä Jordanille ilmenee seuraavaa:

”Asetimme [kantajalle] velvollisuudeksi Ecotransin kanssa neuvottelemisen ja sen liittämisen hankkeeseen.”

- 74 Asiakirjoista ilmenee myös, että kantajan oli pidettävä komissio ajan tasalla siitä, miten neuvottelut Studienkreisin kanssa etenevät. Tämä ilmenee 19.2.1993 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta:

”[Kantajan] edustajat, kolme yhteistyökumppania ja Ecotrans [Studienkreis] tapaavat 13.3. Roomassa sopiakseen — — näitä viittä koskevasta toteuttamissuunnitelmasta. [Kantaja] ilmoittaa komissiolle 15.3., mitä kokouksessa on sovittu.”

- 75 Edellä esitetyn perusteella komissio on ainakin kesästä 1992 15.3.1993 asti painostanut kantajaa, jotta Studienkreis otettaisiin mukaan Ecodata-hankkeen toteuttamiseen.
- 76 On vielä tutkittava, onko komissio asiassa IPK vastaan komissio 5.10.1999 annettua tuomiota (ks. edellä 23 kohta) koskevissa, 10.2.2000 jättämässään huomauksissa näyttänyt yhteisöjen tuomioistuimen edellyttämällä tavalla toteen sen, että komission toimet, joilla se pyrki Studienkreisin mukaanottamiseen Ecodata-hankkeeseen, ”eivät — — vaikuttaneet valittajan mahdollisuuksiin toteuttaa hanke tyydyttävällä tavalla” (tuomion 16 kohta).
- 77 Komissio on todennut 10.2.2000 jättämässään huomautuksissa seuraavaa: ”Kun komissio ehdotti Studienkreisin osallistumista hankkeeseen, komissio pyrki pelastamaan selvästi umpikujaan joutuneen hankkeen niin, että siihen osallistuisi kiistattomasti pätevä ja kokenut yhteistyökumppani. Helmikuussa 1993 eli kymmenen kuukautta (22.4.1992 päiväty) ehdotuksen jättämisen jälkeen ja vain kahdeksan kuukautta hankkeen päättymispäivää ennen komissiolla oli kantajalla olevien ilmeisten vaikeuksien vuoksi oikeus etsiä keinoja hankkeen toteuttamiseksi tyydyttävällä tavalla kantajan etujen mukaisesti (ks. rahoitus-sopimuksen 2 §). Jos kantaja olisi — kuten huolellisen miehen tavoin toimiva yritys olisi heti voinut tai sen olisi pitänyt tehdä — ollut tehokkaassa yhteistyössä yhteistyökumppaneidensa kanssa alusta alkaen ja jos se olisi tuonut komission tietoon Tzoanosin korruptiorikokset, komissio ei olisi puuttunut hankkeen toteuttamiseen eikä [Studienkreisin] osallistumista olisi tarvinnut ehdottaa.” (Huomautusten 29 kohta.) Komissio väittää siis, että se ehdotti Studienkreisin osallistumista helmikuusta 1993 alkaen siksi, että tuona ajankohtana se oli huomannut, ettei Ecodata-hanke etene.
- 78 Jos voitaisiin osoittaa, että komissio oli ryhtynyt Studienkreisin mukaanottamiseksi Ecodata-hankkeeseen toimiin ensimmäistä kertaa helmikuussa 1993

pelastaakseen kyseisen hankkeen, jota ei tuolloin ollut vielä käynnistetty, voitaisiin katsoa, että kyseinen puuttuminen ei estänyt kantajaa toteuttamasta kyseistä hanketta tyydyttävällä tavalla vaan päinvastoin mahdollisesti sen, että kantaja voi noudattaa sitoumuksiaan asetetussa määräajassa ja asetetuin ehdoin.

- 79 Tämän tuomion 77 kohdassa esitetyt komission väitteet ovat kuitenkin ristiriidassa komission vastineeseen ja vastauskirjelmään sisältyvien väitteiden kanssa ja myös Tzoanosin 27.7.1992 Hamelelle lähettämän kirjeen ja ensimmäisen kertomuksen kanssa, joista ilmenee, että komissio oli kesällä 1992 ryhtynyt toimiin Studienkreisin mukaanottamiseksi Ecodata-hankkeeseen. Lisäksi komissio painosti kantajaa vuoden 1993 maaliskuun puoliväliin asti, mikä ilmenee ensimmäisestä kertomuksesta, 19.2.1993 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta, Jordanin 25.2.1993 päiväystä kirjelmästä Schulte-Braucksille ja Tzoanosin 17.2.1993 ja 12.3.1993 päiväyistä kirjelmistä von Moltkelle (ks. edellä 69—75 kohta).
- 80 Komissio on myös väittänyt, että hankkeen epäonnistuminen ei johdu komission puuttumisesta hankkeeseen vaan kantajan kyvyttömyydestä. Komission mukaan kantajan ja sen yhteistyökumppaneiden välisestä tehtävien ja varojen jaosta olisi pitänyt päättää ennen ehdotuksen tekemistä 22.4.1992.
- 81 Ensinnäkin on katsottava, että kantajaa ja sen yhteistyökumppaneita ei voida arvostella siitä, etteivät ne olleet tehneet yksityiskohtaista sopimusta tehtävien ja varojen jaosta siinä vaiheessa, kun ne eivät vielä tienneet, hyväksyttäisiinkö niiden hanke tai kuinka suuri tuki niille myönnettäisiin. Lisäksi on katsottava, että vaikka kantaja ja sen yhteistyökumppanit olisivat tehneet tällaisen sopimuksen ennen ehdotuksen jättämistä, niiden komission toimien vuoksi, joilla tämä pyrki Studienkreisin mukaanottamiseen, tämä sopimus olisi välttämättä joutunut kyseenalaiseksi, koska sopimuksessa ei voitu määrätä mitään Studienkreisin osallistumisesta.

- 82 Toiseksi se, että kantaja ja sen yhteistyökumppanit tekivät sopimuksen Ecodata-hankkeeseen liittyvien tehtävien ja varojen jaosta vasta 29.3.1993, on nähtävä sitä taustaa vasten, että komissio oli painostanut kantajaa ainakin 15.3.1993 asti (ks. edellä 75 kohta), jotta Studienkreis otettaisiin mukaan hankkeeseen. Se, että komissio on puuttunut hankkeeseen kesästä 1992 alkaen siinä tarkoituksessa, että yritys, jota ei mainittu kantajan ehdotuksessa, otettaisiin mukaan Ecodata-hankkeen toteuttamiseen, on välttämättä viivästyttänyt tällaisen sopimuksen tekemistä ja tätä kautta itse hankkeen toteuttamista.
- 83 Ecodata-hankkeen toteuttamisajanjakson aikana komissio oli myös itse tietoinen siitä, että sen puuttuminen hankkeen hoitamiseen oli viivästyttänyt hankkeen toteuttamista. Jordan selittää 25.2.1993 päivätyssä, Schulte-Bracksille osoittamassaan kirjelmässä seuraavaa:

”Hanke on eri syistä viivästynyt huomattavasti. — — IPK esittää edelleen, että viivästyminen johtuu siitä, että asetimme sille velvollisuuden neuvotella Eco-transin kanssa ja velvollisuuden ottaa tämä mukaan hankkeeseen siitä huolimatta, että tällaista osallistumista ei mainittu alkuperäisessä ehdotuksessa eikä tukisopimuksessa. Voi olla, että tämä näkemys ei ole täysin virheellinen, vaikka en olekaan varma, olisiko IPK missään tapauksessa toiminut nopeammin. Tästä seuraa, että hanke on viivästynyt noin viidellä kuukaudella, kun koko hanketta varten on varattu noin 14 kuukautta. Tämän vuoksi katson, että on hyvin epätodennäköistä, että hankkeen loppuunsaattamiselle asetettua määräpäivää 31.10. voidaan noudattaa — —.”

- 84 Komission mukaan (ks. edellä 61 kohta) Ecodata-hanke oli 31.10.1993 pilottivaiheessa, jonka kantajan ehdotuksen mukaan oli tarkoitus sijoittaa hankkeen toteuttamisen yhdeksännestä kuukaudesta 12. kuukaudelle, kun koko hankkeen oli tarkoitus kestää 15 kuukautta (kantajan ehdotuksen s. 17). Koska komissio

oli toimillaan viivästyttänyt hankkeen toteuttamista maaliskuulle 1993, ei voida katsoa, että se, että hanke oli 31.10.1993 toteutettu vasta osittain, johtuisi kantajan kyvyttömyydestä.

- 85 Kun komissio ei ole esittänyt muita argumentteja väitteidensä tueksi, on siis katsottava, ettei komissio ole näyttänyt toteen sitä, että komission toimet, joilla pyrittiin erityisesti Studienkreisin mukaanottamiseen Ecodata-hankkeeseen, "eivät — — vaikuttaneet valittajan mahdollisuuksiin toteuttaa hanke tyydyttävällä tavalla".
- 86 Kun otetaan huomioon se, että ainakin kesästä 1992 15.3.1993 asti komissio oli jatkuvasti edellyttänyt kantajalta Studienkreisin mukaanottamista Ecodata-hankkeeseen — vaikka kantajan ehdotuksessa ja tukipäätöksessä ei mainittu tämän yrityksen osallistumista hankkeeseen — mikä oli välttämättä viivästyttänyt hankkeen toteuttamista, ja kun otetaan huomioon se, että komissio ei ole osoittanut, että tästä komission hankkeeseen puuttumisesta huolimatta kantaja olisi pystynyt toteuttamaan hankkeen tyydyttävällä tavalla, on syytä katsoa, että komissio on loukannut lojaalisuusveloitettaan kieltäytyessään maksamasta tuen toista osaa sillä perusteella, että hanketta ei ollut saatettu päätökseen 31.10.1993.
- 87 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hyväksyttävä, eikä ole tarpeen tutkia, ovatko komission muut toimet eli tuen ensimmäisen osan maksaminen myöhässä ja Tzoanosin 24.11.1992 pitämä kokous myös viivästyttäneet Ecodata-hankkeen toteuttamista.
- 88 Kuitenkin viimeksi mainitun komission toimen osalta on vielä todettava, että siltä osin kuin komissio tuo esiin Tzoanosin, 01-Pliroforikin ja kantajan välisen

lainvastaisen salaisen yhteistyön (ks. edellä 66 kohta), on tutkittava, voidaanko asiassa soveltaa fraus omnia corrumpit -periaatetta, jonka nojalla kanne on komission mukaan hylättävä.

- 89 Komissio esittää tältä osin 10.2.2000 jättämissään huomautuksissa, että 4.8.1992 tehty päätös 530 000 ecun tuen myöntämisestä Ecodata-hankkeelle perustui Tzoanosin, 01-Pliroforikin ja kantajan väliseen lainvastaiseen yhteistyöhön. Tämän väitteensä tueksi komissio viittaa esitutkimusraportteihin, jotka on tehty osana Belgian viranomaisten suorittamaa, Tzoanosia koskevaa rikostutkintaa (komission huomautusten liitteet 1—3). Komissio korostaa kantajan toimitusjohtajan ja omistajan Freitagin ilmoittaneen, että Tzoanos oli pyytänyt nimeämistään Freitagin yhden yhtiön eli ETIC:n yhtiömieheksi antaen ymmärtää, että kantaja saisi näin vastaisuudessa helpommin komissiolta sopimuksia (komission huomautusten liite 1). Lisäksi Tzoanos oli todennut Freitagille, että hanke, jonka Freitag oli esittänyt PO XXIII:n konferenssissa Lissabonissa toukokuussa 1992, ”saattaisi onnistua”, jos Tzoanosille maksettaisiin palkkiona 30 000 ecua (komission huomautusten liite 1). Väitteidensä tueksi komissio toteaa vielä, että kesäkuusta 1992 alkaen Lex Group edusti ETIC:tä Kreikassa (ETIC:n lehtinen nro 1/92). Tzoanos oli kuitenkin Lex Groupin perustaja, ja sen asiakassuhteista vastasi Tzoanosin silloinen naisystävä Sapountzaki, josta tuli myöhemmin hänen vaimonsa. Myöhemmin 01-Pliroforikista tuli Lex Groupin sijasta ETIC:n Kreikan edustaja. Lisäksi komissio viittaa ETIC:n työntekijän Franckin lausumaan, joka osoittaa selvästi Tzoanosin, 01-Pliroforikin ja kantajan olleen salaisessa yhteistyössä (komission huomautusten liite 2). Komission mukaan on huomattava, että Innovencea, joka oli ainoa kantajan yhteistyökumppani, jolla ei ollut siteitä Tzoanosiin tai Freitagiin, ei kutsuttu 24.11.1992 pidettyyn kokoukseen (ks. edellä 10 kohta), joka pidettiin ETIC:n tiloissa. Lisäksi Tzoanosilla oli Freitagin yksityinen puhelinnumero. Von Moltken ja Freitagin välillä 10.3.1993 käydyssä puhelinkeskustelussa Freitag salasi Tzoanosin lainvastaiset toimet, ja näin Freitagista tuli hänen rikoskumppaninsa. Suullisessa käsittelyssä komissio on myös viitannut Tribunal de grande instance

de Paris'n (12. jaosto) 22.9.2000 antamaan tuomioon, jossa Tzoanos tuomittiin neljäksi vuodeksi vankeuteen korruptiorikoksesta.

- 90 On katsottava, että riidanalaisessa päätöksessä ja 30.11.1993 mainitussa kirjeessä, johon riidanalaisessa päätöksessä viitataan, ei mainita Tzoanosin, 01-Pliroforikin ja kantajan välisen salaisen yhteistyön olevan peruste sille, miksi tuen toista osaa ei makseta kantajalle. Riidanalaisessa päätöksessä ja 30.11.1993 mainitussa kirjeessä ei mainita myöskään mitään siitä, että komission mukaan tuki olisi lainvastaisesti myönnetty kantajalle. Tämän vuoksi komission selitystä, joka koskee asianomaisten salaista yhteistyötä, ei voida pitää lisäselvityksenä, joka on esitetty tuomioistuimessa riidanalaisen päätöksen tueksi (ks. vastaavasti asia 195/80, Michel v. parlamentti, tuomio 26.11.1981, Kok. 1981, s. 2861, 22 kohta; asia T-16/91 RV, Rendo ym. v. komissio, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. I-1827, 45 kohta ja asia T-77/95 RV, Ufex ym. v. komissio, tuomio 25.5.2000, Kok. 2000, s. II-2167, 54 kohta).
- 91 Kun otetaan huomioon se, että EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tutkittava riidanalaisen päätöksen laillisuus ainoastaan tähän päätökseen sisältyvien perusteluiden pohjalta, komission väitteitä, jotka koskevat *fraus omnia corrumpit* -periaatetta, ei voida hyväksyä.
- 92 On syytä lisätä, että jos komissio olisi riidanalaisen päätöksen tehtyään katsonut, että edellä 89 artiklassa mainitut seikat olivat riittävä peruste sille, että Tzoanosin, 01-Pliroforikin ja kantajan välinen lainvastainen salainen yhteistyö teki Ecodata-hankkeen tukemiseen johtaneen menettelyn lainvastaiseksi, komissio olisi voinut sen sijaan, että se esittää oikeudenkäynnin aikana riidanalaiseen päätökseen sisältyvämmän perusteen, peruuttaa riidanalaisen päätöksen ja tehdä uuden päätöksen, jossa paitsi kieltäydytään maksamasta tuen toista osaa myös määrätään kantaja palauttamaan jo maksettu tuen osa.

- 93 Kaiken edellä esitetyn perusteella riidanalainen päätös on kumottava, eikä ole tarpeen tutkia muita kantajan esittämiä kanneperusteita.
- 94 EY:n perustamissopimuksen 176 artiklan (josta on tullut EY 233 artikla) mukaan komission on toteutettava tämän tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tässä yhteydessä on otettava huomioon kaikki tässä tuomiossa esitetyt perustelut.

Oikeudenkäyntikulut

- 95 Yhteisöjen tuomioistuin on kumonnut asiassa IPK vastaan komissio 15.10.1997 annetun tuomion (ks. edellä 20 kohta), jossa kantaja veloitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut, niiltä osin kuin kyseisessä tuomiossa kantajan vaatimus riidanalaisen päätöksen kumoamisesta hylättiin ja kantaja veloitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 96 Asiassa IPK vastaan komissio 5.10.1999 antamassaan tuomiossa (ks. edellä 23 kohta) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin. Siksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tässä tuomiossaan annettava ratkaisu kaikkiin näihin oikeudenkäynteihin liittyvistä oikeudenkäyntikuluista.
- 97 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian ja koska kantaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista, komissio on veloitettava korvaamaan kaikki asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Kumotaan 3.8.1994 tehty komission päätös, jossa komissio kieltäytyi maksamasta loppuosaa rahoitustuesta, joka oli myönnetty kantajalle sellaiseen hankkeeseen, jonka tarkoituksena on ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin luominen.
- 2) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se veloitetaan korvaamaan kaikki asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä maaliskuuta 2001.

H. Jung

kirjaaja

J. Azizi

jaoston puheenjohtaja